

RECI.HR

PORTAL O SEKSUALNOJ I REPRODUKTIVNOJ SVJESNOSTI

Home » TO NISU SAMO ONI DANI U MJESECU: Zašto su trans i rodno varijantne osobe isključene iz razgovora o menstruaciji?

IDEJE ✦ REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE ✦ VRUĆE TEME

TO NISU SAMO ONI DANI U MJESECU: Zašto su trans i rodno varijantne osobe isključene iz razgovora o menstruaciji?

Piše: Anja Kovačević | 20/12/2021

Redoviti čitatelji Reci.hr možda su primijetili da u našim tekstovima o menstruaciji pokušavamo koristiti rodno neutralan jezik kad god je to moguće. Ne uspijeva nam uvijek, što zbog rodnog izražavanja naših sugovornica i sugovornika, što zbog karakteristika hrvatskog jezika u kojem se muški oblik uzima kao rodno neutralan. Ipak, za ovaj dio serijala 'To nisu samo oni dani u mjesecu' jezik je posebno bitan. U dosadašnjim člancima govorili smo o menstruaciji isključivo iz ženske perspektive,

menstruaciji, iako je to nešto s čime su se i oni susreli ili se i dalje susreću.

Menstruiraju li trans osobe?

Prvo pitanje mnogima je možda ono najosnovnije, ali i najosjetljivije: Menstruiraju li trans osobe? Jednostavno pitanje, kompliciran odgovor. Trans muškarci u pravilu imaju, kao i druge osobe kojima je pri rođenju pripisan ženski spol, maternicu, jajnike, jajovode i ostale organe u kojima dolazi do menstruacije. Što znači da ulaskom u pubertet i oni dobivaju prvu mjesečnicu, osim ako se nisu odlučili za uzimanje tzv. blokatora kojima se privremeno zaustavlja pubertet. Hormoni, koji svakako imaju jednu od ključnih uloga u tranziciji transrodnih osoba, utječu na zaustavljanje ili pojavu menstrualnog ciklusa. Kod **Espija**, trans muškarca, i kod **Ari**, kvir osobe, menstrualni ciklus prestao je već nakon jedne ili nekoliko injekcija testosterona. “Kod mene je on prestao već nakon par mjeseci hormonalne terapije, ali to ovisi kako na koga djeluju hormoni. Jednom sam preskočio dozu i odmah se vratila”, govori nam Espi.

Ari ima slično iskustvo: “Vrlo brzo nakon što sam počelio uzimati injekcije testosterona menstrualni ciklus mi je prestao Tipa, nakon dva mjeseca. To je inače vrlo individualno, nekima prestane brže nekima sporije. Gotovo svima u prvih pola godine do godinu terapije ciklus prestane.”

Naš treći sugovornik **K.** još nije započeo s hormonalnom terapijom te ga svaka menstruacija podsjeća na onu prvu koju je dobio između petog i šestog razreda osnovne škole: “Mama me je nekoliko mjeseci prije probala pripremiti na to nekakvim, rekao bih klasičnim razgovorom. Već je sam taj razgovor ostavio popriličnu traumu i meni i mami. Dok sam slušao to u nevjerici i jecao, nastavljao sam je uporno pitati imaju li to brat i tata, jer u mojoj glavi ja sam bio jednak njima, a ne njoj. No ona je govorila da nemaju, da to ima ona i kako sve cure to imaju te da je to normalno.”

Jaka poveznica menstruacije i rodne disforije

Njegova prva menstruacija bila je bolna, popraćena grčevima i povraćanjem te, kako kaže, laganom depresijom tih nekoliko dana. Slične simptome ima i danas iako mu samo krvarenje ne predstavlja toliki problem kao oticanje u predjelu prsa i donjeg dijela trbuha zbog kojih se osjeća kao da svi znaju da menstruira: “Odnedavno sam u poprilično zdravoj i rekao bih stabilnoj vezi. Imam partnericu koja ima jako puno razumijevanja i to uvelike pomaže s disforijom, no ciklusi su uvijek kao nekakav ‘podsjetnik’ da i dalje ‘fali’ to malo... To bi bilo otprilike što ti disforija u kombinaciji s ciklusom napravi od glave”, govori nam K.

transrodnih osoba. Kod nekih, kao što je K., rodnu disforiju će potaknuti menstruacija, dok su kod Espija veći problem bile grudi koje su bile vidljivije i više su ga sputavale.

Ari kaže kako nema problem s menstruacijom i ona ne izaziva rodnu disforiju, ali nema ni neke pozitivne konotacije: “Što se tiče odnosa sa sobom i svojim tijelom kao trans i kvir osoba, OK mi je imati menstruaciju. Ne volim senzaciju koja dolazi uz proces menstruiranja i ne volim kako se osjećam – ni PMS ni to što me često do neke mjere onesposobi u funkcioniranju na par dana. Ali to meni nije vezano uz to što sam trans ili kvir, već je sigurno slično i brojnim drugim osobama, na primjer nekim ženama, djevojčicama i kvir/nebinarnim/rodno varijatnim osobama koje imaju ciklus, a nemaju tjelesnu disforiju oko toga.”

Iako nemaju sve trans osobe rodnu disforiju, ona je jedan od najčešćih razloga za počinjanje hormonalne terapije, što nam je potvrdila i klinička psihologinja **Iva Žegura**: “U radu s transrodnim osobama, tj. trans maskulinim osobama, menstruacija je nešto što stvara visoki intenzitet rodne disforije i jedan je od glavnih razloga, između ostalih, za kretanje u hormonalnu terapiju kojom se afirmira maskulini rodni identitet.”

Hormoni utječu na pojavu menstrualnog ciklusa čak i kod trans žena

No, ako prestanak menstrualnog ciklusa za neke u ovom kontekstu znači potvrdu muževnosti, što kada je situacija obrnuta? Hoće li izostanak menstruacije kakvu najčešće zamišljamo dovesti do rodne disforije kod trans žena?

Ni ovdje odgovor nije jednostavan i svakako će ovisiti o individualnom iskustvu. No, možda će mnoge iznenaditi činjenica da trans žene imaju mensturalni ciklus čak i ako ne krvare. Grčevi, bolovi u prsima, promjenjivo raspoloženje, napuhnutost, PMS – sve su to **simptomi koje su iskusile trans žene**, a krivac za ovo su ponovno hormoni.

M., trans žena koja je već gotovo tri godine na hormonalnoj terapiji, iz mjeseca u mjesec se nosi sa simptomima koji su nam mnogima poznati: “Kako sam na hormonalnoj terapiji, imam ciklus, ali ne i krvave dijelove koji mi kroz genitaliju cure van. Ovog ciklusa me recimo ne hvataju grčevi u trbuhu, kao prošloga mjeseca kada su me pod pravim kutom savijali. Na početku hormonalne tranzicije sam imala dosta neujednačene cikluse, ali se već kroz pola godine to normaliziralo. Kako ne krvarim, nekada je malo teže pogoditi kada je točno početak, a kada kraj ciklusa, ali zato postoji menstrualni kalendar pa po tome gledam.”

je potrebno par mjeseci da se ciklus normalizira. No, kod Arija hormonalna terapija nije uzrokovala promjene u funkcioniranju reproduktivnog sustava što je moguće u nekim slučajevima: “Neke promjene na mom tijelu koje je testosteron uzrokovao su bile trajne i to mi je super. No, neke stvari su se vratile ili se vraćaju na “staro”. Jedna od tih stvari je menstrualni ciklus. Nekim ljudima bi hormonalna terapija mogla uzrokovati neplodnost i da reproduktivni sustav prestane funkcionirati kako je prije, tako da je moguće da se nekim osobama i nakon prestanka terapije testosteronom ciklus ne bi vratio – i što je duže osoba na testosteronu, to je veća šansa da to bude tako.”

Kupovina uložaka i odlazak na toalet kompliciraniji su nego što mislimo

Ciklus koji sada ima nešto je manje bolan i manje obilan u krvarenju, no i dalje nije ugodan te može uzrokovati određene ‘logističke’ probleme. U [drugom dijelu ovog serijala](#) pisali smo o tome koliko je komplicirano imati menstruaciju bez krova nad glavom i osnovnih higijenskih uvjeta, no svatko tko je ikada menstruirao potvrdit će koliko tih nekoliko dana može biti komplicirano, a ne zaboravimo i [skupo](#): “Ne povezujem više menstruaciju samo s tim da je ona „ženska stvar“ pa mi nije oko toga bed u smislu identiteta, ali je svakako bed što se tiče novca i toga da nisam nikad ni bio povezan s njom. Ne mislim da se osobe moraju nekako specifično povezivati s menstruacijom ili uživati u bolovima, ali svjesnost o njezinom postojanju u tijelu je ono što nikad nisam imao. Odlasci u wc, kupovina uložaka i tampona, briga o tome na kupanju ili plaži, objašnjavanja zašto nisu dani za kupanje, sve je to nešto što potiče rodnu disforiju, ali to je zato što još uvijek kao društvo menstruaciju vežemo isključivo uz cis žene”, govori Espi.

Problematika toaleta, odnosno u koji toalet je dopušteno ulaziti trans osobama jedna je od medijski najpopraćenijih tema kada govorimo o transrodnosti, najviše zbog odluka raznih konzervativnih školskih odbora iz SAD-a koji svako toliko zabrane trans učenicima korištenje toaleta namijenjenih njihovom rodu. Cis osobe koje nikada nisu preispitivale svoj rodni identitet često nisu svjesne koliko njihovo poimanje tuđeg tijela može utjecati na drugu osobu. Ari kaže kako je pitanje ‘kako me ljudi doživljavaju i što mogu očekivati od njih?’ uvijek negdje u podsvijesti, čak i kada kupuje uloške iako zna da su šanse za izravan konflikt male. Pitanje odlaska na toalet može biti jako nezgodno.

“Ako se zadržim u toaletu dok praznim/čistim menstrualnu čašicu, ili dok mijenjam uložak, ovisno gdje sam i s kim sam, moram paziti hoće li skužiti nešto, jer me uglavnom vide kao muškarca i ne znam kako bi reagirali da znaju da imam menstruaciju. Javne toalete uglavnom izbjegavam, a ako baš moram idem u muški jer me ipak ljudi više tako doživljavaju i ne želim stvarati nelagodu ni sebi ni osobama u ženskom toaletu koje bi mogle misliti da sam muškarac u ženskom toaletu. A onda sam tu posebno nervozan ako moram isprazniti menstrualnu čašicu u muškom javnom toaletu. Srećom to

“Nadam se da će u budućnosti biti puno više i ovakvih članaka i iskustva, koja će pomoći maloj trans braći osvijestiti se o novoj situaciji u kojoj su se našli, te kako tu nema ništa strašno i da nisu ni prvi ni jedini u toj ‘borbi’. Mislim da kompletno društvo treba ostaviti šaputanje oko ovakvih tema u prošlosti, jer to što šutimo ne znači da to nije tu. Glasno i jasno treba ići edukacijom protiv predrasuda i tabua”, zaključuje K., jedan od naših sugovornika koji su otvoreno u članku progovorili o ovoj temi na čemu smo im zahvalni.

U idućem nastavku serijala “To nisu samo oni dani u mjesecu” o iskustvu mjesečnice žena s endometriozom i sindromom policističnih jajnika.

Prethodne članke iz serijala o menstrualnom siromaštvu beskućnica i migrantica možete pročitati [OVDJE](#), a o iskustvu menstruacije u romskim naseljima [OVDJE](#).

Prvi članak iz serijala o nebrizi aktualnih politika za reproduktivno zdravlje žena i menstrualnom siromaštvu možete pročitati [OVDJE](#)

Serijal članaka “To nisu samo oni dani u mjesecu” napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.